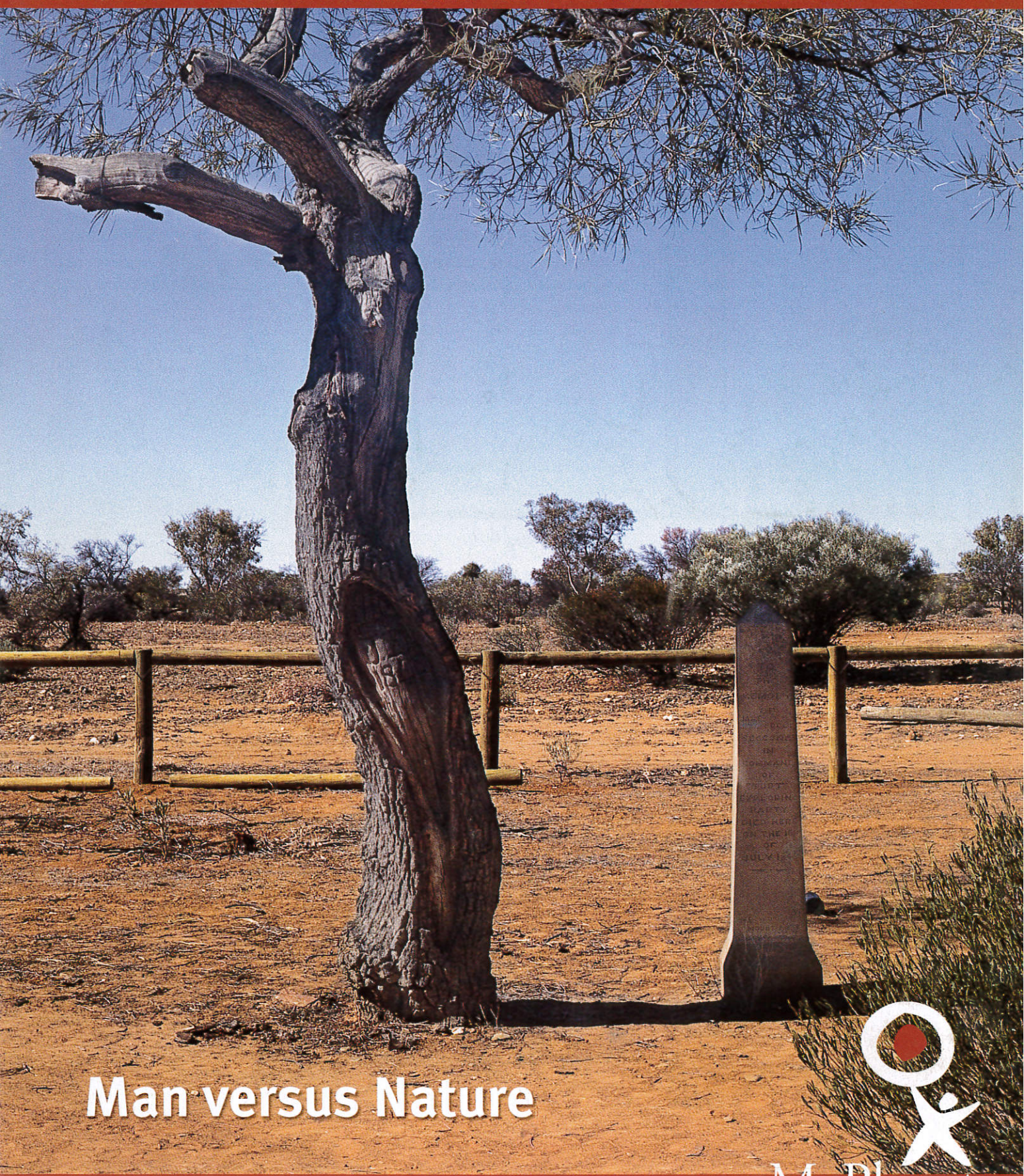

AUS NZ MyPlanet MAGAZINE

PUBLISHED BY THE AUSTRALIAN NEW ZEALAND FRIENDSHIP SOCIETY

Man versus Nature

MyPlanet

NO. 1 MARCH 2003

Utgivare
Australian New Zealand Friendship Society
ISSN 1103-064 ■ MyPlanet Magazine
Nr 1 ■ Marts 2003 ■ 20. årg
Upplaga: 37 700 exemplar

Medlemskap
125:- kr
Gäller för ett kalenderår och per hushåll.
Vänligen kontakta oss för mer information.

Redaktionsgruppen
Anette Kjær Mathiesen ■ Annica Jansson
Bente Hammer ■ Else K. Knudsen

Deadline: Sista manusdag för nästa nummer av MyPlanet Magazine som utkommer 3 juni 2003 är 1 april 2003.

De i artiklarna framförda synpunkterna är författarnas egna och delas inte nödvändigtvis av Vänkskapsföreningen. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och förkorta artiklar och insända bidrag. Kopiering med tydlig källangivelse är tillåten.

Tryck
Rounborgs grafiske hus, DK-7500 Holstebro

Kontakta oss
MyPlanet Sweden
Roslagsgatan 35 - 37 ■ 113 54 Stockholm
Tel: 08-442 98 80 ■ sto@myplanet.com

MyPlanet Education:
Stockholm: tel. 08-15 24 42 (tel.tid: 9. - 12.30)

MyPlanet Sweden
Kastellgatan 17 / Box 7124
402 33 Göteborg
Tel. 031-774 00 75 ■ got@myplanet.com

Visumkontor
Stockholm: tel. 08-442 98 98
Telefontid: 9 - 12

Man versus Nature

Både Australien och Nya Zeeland har otaliga exempel på denna urgamla kamp lika gammal som mänskligheten själv. Kaninplågan i Australien som bidragit till ökenspridning och hjortplågan i Nya Zeeland som har utvecklats till en viktig ekonomisk näring.

Människan med sitt medvetande är måhända den enda art som kan reflektera över sin situation och därmed sätta sig över naturen. Ekologiskt sett finns det dock ingen skillnad och alla varelser är ju skapade av samma kosmiska stoft. Vad som är utmärkande för Australiens landskapshistoria är eldens inverkan, bl.a. genom naturliga blixtnedslag under miljontals år sedan urinvånarna anlände och började använda elden som ett redskap.

Wilken kraft som naturen kan visa med detta redskap när hon slår tillbaka har nyligen Canberras invånare bittert fått erfara.

I detta nummer av MyPlanet Magazine finner du några axplock från denna kamp med och mot naturen, både som rekreation och som en kamp för överlevnad. Vi har i detta nummer också separerat på artiklar och reserbjudanden. Detta då vi har nöjet att tillsammans med tidningen erbjuda en broschyr fylld av förmånliga erbjudanden exklusiva för medlemmarna i Australian New Zealand Friendship Society och Canadian American Friendship Society.

Hugo Berch

Hugo Berch
Ansvarig utgivare

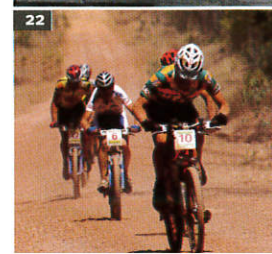
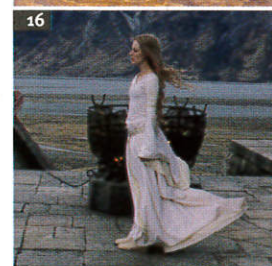
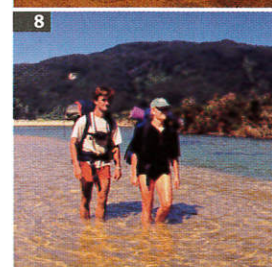

Innehåll

Vid Cooper Creek på gränsen mellan South Australia och Queensland måste de två upptäcktsresenärerna Burke och Wills ge upp, besegrade av den obarmhärtiga naturen. Paradoxalt nog slutade de som ovänner och var inte tillsammans när de dog. Därför är det bara Burkes namn som står på den minnessten vi ser på framsidan. Lars Jensen har fotograferat och han tar oss också med i spåren av andra upptäcktsresanden i detta nummer, där artiklarna handlar om människan och naturen.

I Tutoko Valley står tiden stilla	3
Projekt Eden	4
En gåva från havet	6
Naturen mot turismen	8
Föreningsnytt	10
MyPlanet Shop	11
MyPlanet aktiviteter	12
Bristen på lagom downunder	14
"And the Oscar® goes to... New Zealand!"	16
Glaciärrupplevelse i Nya Zeeland	18
Utforskandet av Australiens inre	20
Från glödhet öken till snöklädda bergspass	22
Man versus Nature	24

Nya Zeeland är känt för sina många vandringsleder, med de mest kända har inte ensamrätt på de största upplevelserna.

I Tutoko Valley står tiden stilla

Text och foto: Ulla och Bjarne Nisted

Abel Tasman, Heaphy, Kepler, Milford och Routeburn är några av de världskända vandringslederna i Nya Zeeland. Dessa "great walks" utmärker sig genom sin fantastiska natur, men är dessvärre också lite "överbefolkade". Men eftersom Nya Zeeland kan erbjuda massor av vackra, markerade leder kan man få lika stora upplevelser på många andra ställen. Vi har vandrat längs kuststigar, vulkanstigar, urskogsstigar, högslettsstigar, regnskogsstigar, bergsstigar och kommer aldrig att glömma den natur som vi traskat oss igenom – och absolut inte Tutoko Valley.

Tänk dig ett landskap som formats under miljontals av år. En fem kilometer bred dal som skär mellan 2 000 meter lodräta klipp-sidor där vattenfall efter vattenfall strömmar nerför sidorna för att sedan förenas i Tutoko-floden. Dalen stiger jämnt från floden. Den bryts av tvärgående vattendrag och många stora klippkullar. I dalen har urskogen vuxit under tusentals år. Jätteträd ligger döda på marken efter att ha levt under århundraden. De är nu omkullvälta och nya träd har tagit över. Lager på lager har skapat en grovmaskig matta av rötter. Överallt är klipporna, stigen och alla träd täckta av många tusentals olika sorters mossor och annan växtlighet i upp till 3-5 meters höjd. Det hela kompletteras av de stora nyzeeländska trädormbunkarna, fågelkvitter och en fuktig, ren doft av orörd skog.

Tänk dig att du balanserar på rötter och klippor genom den här urskogen. När du till slut når fram till det som kallas "bush end" – där stigen lämnar skogen – får du en belöning i form av dalens sista hemlighet: en storslagen utsikt över Mount Tutoko som markerar dalen med sina 2 746 meter höga toppar.

Tänk dig nu ett par årtusenden framåt i tiden. Skogen kommer att ha fått ett nytt lager av gamla, döda träd. Kanske har stigen lagts "på pålar" för turisternas skull, men i övrigt står skogen som den alltid har gjort. Hela det enorma Fiordland-området är nämligen skyddat och kommer att stå i stort sett orört även för kommande generationer. ■

Mark Britza har ett mycket ovanligt uppdrag . Han vevar han ner rutan och presenterar sig: – My name is Mark. I'm a cat-trapper and a bit of a legend here. Med svarta solglasögon, långt svarta hår som vilar i en svans på ena axeln, kortklippta lugg, det nästan diaboliskt formade svarta haksäckar och så geväret bredvid honom på förarsätet, är det inte svårt att tro honom. Han har anlitats av västra Australiens naturvårdsorganisation för att återskapa Edens lustgård.

Projekt Eden

Text och foto: Dag Jonzon

Det har blivit allt svårare att skåda Australiens unika isolerade inhemska djurliv. De senaste 30-40 åren har hängivna naturturister sett fler rävar och vildkattor än små australiensiska däggdjur under sina exkursioner. Så kunde det ju inte få fortsätta. Det förstod ansvariga eko-turistarrangörer och naturvårdsorganisationer. Problemet var bara att de främmande, introducerade arterna var ett faktum.

Naturliga balansen rubbad

Evolutionsprocessen i Australien var under mycket lång tid en isolerad företeelse, utan någon kontakt med andra kontinenter. När sedan vita bosättare kom för att slå sig ner på den "nyupptäckta" kontinenten började de längta efter sina egna tamdjur som getter, kor, svin och katter samt jaktbyten som rävar och kaniner. Det ledde till en fullständig ekologisk katastrof med förödelse av mark och grödor som följd, innan nödbromsen slog till i form av pest och andra sjukdomar.

Men de som fick betala det allra högsta priset var de små pungdjuren, ödlorna och fåglarna, som lokalt utrotats av nya inkräktare från Europa. Vildkattor och rävar anpassade sig snabbt som de opportunistiska rovdjur de är.

Hundskall skyddar mot objudna gäster

Främmande arter som miljöproblem är ett vidsträckt problem över hela australiska kontinenten. I västra Australien har man dock utvecklat okonventionella metoder för att skydda regionen. När Shark Bay med nationalparken Francois Peron anslöts till FN:s Världsarv, förstod man att chansen hade kommit att vända utvecklingen. Projekt Eden startades av CALM – den statliga naturvårdsmyndigheten. Området skyddas nu av ett stängsel. Varje gång en bil passerar in genom öppningen till parken, startar automatiskt ett hundskall, som hörs i uppmonterade högtalare. Artificiella vakthundar jobbar dygnet runt för att försvåra livet för oönskade vildkattor och rävar. Naturvårdarna i nationalparken har också byggt en uppfödningssanläggning inne på området för de mest sällsynta och utrotningshotade djuren, som de vill återinföra på Peronhalvön.

På kattjakt

Det är här Mark Britza kommer in i handlingen igen. Jag följer med honom på hans dagliga tur i nationalparken. Hans uppgift är att återställa balansen, så att den inhemska faunan kan föröka sig. Utrotningshotade små pungdjur som Western barred bandicoots, ban-

ded hare-wallabies och boodies väntar på sin chans att få tillbaka sitt naturliga territorium. Bland buskar och ris i den sandröda, snustorra halvöknen, riggar Mark sina kattfällor. Fällorna impregnerar han med katturin. Det är enda sättet att skapa kontakt med de skygga djuren och locka fram dem till fällorna.

Fångat byte

Varje dag kör han fyra-fem timmar för att kontrollera om något djur fastnat i fällorna.

Den 4-hjulsdrivna lilla lastbilen dammar

Charlotte Permell med ett av de små utrotningshotade pungdjuren.

Programledaren för Naturen i SVT, Charlotte Permell möter naturvårdaren Mark Britza under inspelningen av serien Australien Runt. De har just upptäckt en av Australiens urinvånare – ödlan med det svenska namnet taggdjävul eller på engelska Thorny Lizard.

igen helt av den röda sanden. Han släpar en kätting efter bilen för att inte lämna kvar några uppkörda hjulspår. Det är varmt och tar tid. Plötsligt stannar Mark till, utan att jag ser något särskilt. Men han upptäcker katten, som sitter helt stilla i fällan. Jag upptäcker att den ser ut precis som den lilla europeiska grårandiga katt jag en gång fick av min farmor. Fast den här har blivit till en förvildad släkting på andra sidan jordklotet.

Brutal upplevelse

Mark kliver ur bilen, tar med sig geväret och avlossar det dödande skottet på en meters håll. Han öppnar magsäcken för att kontrollera vad djuret ätit, mäter, väger och antecknar alla uppgifter i sin anteckningsbok. Det blir till underlag för det omfattande forskningsarbete som pågår i nationalparken. Vi kör tillbaka genom den röda halvöknen längs den australiska västkustens verkliga glesbygd.

Tänkarna snurrar i hjärnan om vem som har rätt att bestämma om den s.k. naturliga utvecklingen och det naturliga urvalet. Det blir korta utflykter till både Darwin och Gud inne i huvudet, innan vi är tillbaka i det lilla fiskesamhället Denham fram på eftermiddagen.

Nästa morgon, på väg till ett möte med marinbiologen och forskaren Dave Holley, möter

jag den livs levande legenden igen. Ännu en dag har börjat för kattjägaren i nationalparken.

Fredliga jättedjur

Dave Holley har hjälp av aboriginernas urgamla kunskaper i umgänget med Australiens djurvärld för att klara sin forskning. Utanför Shark Bay lever en tiondel av världens kvarvarande population av s.k. manater eller dugonger. Vi vet nästan ingenting om dessa fredliga, mytomspunna jättar, som i september varje år kommer in till de grunda sjögräsängarna för att beta. Dave Holleys avsikt är att på två av djuren montera en sändare, som sex månader senare ska lossna av sig självt. Sändaren levererar data om djurens beteenden och levnadsförhållanden

Respekt för naturen

De starka, välväxta männen i den lokal aborigin-kommunen har som uppgift att gå i närkamp med de 500 kilo tunga dugongerna, att fanga och delta i märkningen av dem långt ute till havs. Under århundraden har de levt som lokala fiskare och lärt sig att läsa djurens beteenden.

På ett mer småskaligt och hållbart sätt har de samspelat med naturen i sina försök att överleva som kultur.

Jag tänker samtidigt på Marks arbete därute i den torra öknen. Hans ödmjukhet inför sitt svåra arbete vilar också på en slags respekt och ödmjukhet inför det omöjliga i att ansvara för balansen i naturen. Blir de vilda kattorna och rävarna färre i antal, ökar möjligheten för de små kaninpunggrävlingarna och andra inhemska arter att kunna reproducera sig.

Det är många som hoppas på projekt Eden och att Shark Bay med Peronhalvön ska bli lika välkänt för sin unika stam av sällsynta pungdjur, som det nu är för sina marina däggdjur.

Men mycket vilar förstås på hur Mark Britza lyckas; om han kan återskapa Edens lustgård, som en nygammal attraktion i Paradiset. ■

Vi presenterar

Dag Jonzon, natur- och miljöjournalist sedan 25 år, har gjort flera resor till Australien, som producent för Naturen i TV4 och Naturfilm i SVT. I vår gör han en ny resa för att besöka ekoturistlodger från Seven Spirit Bay i norr, till Kangaroo Island i söder och Lizard Island på Barriärrevet i öst.

På Nordöns östkust i Hawke's Bay ligger solskensstaden Napier som sägs vara världens mest kompletta art déco-stad. Den färgglada staden med den särpräglade arkitekturen kom till efter ett våldsamt jordskalv som 1931 ödelade Napier.

En gåva från havet

Text & foto: Martin Leary

Napier har ett vackert läge och ligger omgärdat av mer än 30 vingårdar och en mängd fruktplantager. I dagligt tal kallas Hawke's Bay för "the fruitbowl of New Zealand". Staden har ca 60 000 invånare som varje dag påminns om jordskalvet 1931. De vackra art déco-byggnaderna i stadens centrum är nämligen ett synligt bevis på Napiers ödeläggelse och återuppbyggnad och även ett exempel på hur naturen ständigt förmår att överraska och utmana människan.

Från jordskalv till färgglada byggnader

En bra utgångspunkt för en art déco-stadsvandring är toppen av Bluff Hill. Kullen är ett av de

få ställen som inte förstördes i jordskalvet. Här har man en fantastisk utsikt, både över stadens centrum och över Stilla havet där det kraftiga jordskalvet startade. Hawke's Bay ligger mycket nära förbindelsepunkten mellan två stora tektoniska plattor som möts just ute i Stilla havet. Det var gnidningar mellan dessa plattor som var grunden till det stora jordskalv som uppmättes till 7,9 på Richtersskalan. Efter katastrofen följde starka vindar som blåste ytterligare liv i de bränder som uppstod efter jordskalvet och som ledde till att staden brann ner till grunden. Dagen efter stod bara tre byggnader kvar.

Även om det handlade om en total ödeläggelse medförde den ändå något positivt. Flera tusentals hektar marskland reste sig nämligen över havsytan vilket gav möjlighet att utvidga

staden. Den nya stadsdelen fick namnet "Marewa" som på Maori betyder "en gåva från havet". Står man på toppen av Sugarloaf, en kulle intill vingården Old Church Road i förorten Taradale, kan man se hur mycket land som rent faktiskt kom till efter jordskalvet. På vägen in till staden besökte jag en av de mest berömda art déco-byggnaderna i hela Nya Zeeland – The National Tobacco Company som uppfördes 1933. Byggnaden är målad i typiska art déco-pastellfärger och själva entrén är ett tydligt bevis på stilens minimalistiska utsmyckning och utformning.

1930-talets arkitektur i pastellfärger

Efter Bluff Hill gick jag ner på Marine Parade som är stadens livliga huvudstråk och långa strandpromenad. Här kan man tydligt se hur man helt från grunden valt att bygga upp staden i en bestämd byggnadsstil. Ett spännande projekt för en liten provinsstad i Nya Zeeland som vid den här tidpunkten var hårt drabbad av den globala ekonomiska depressionen. I början av 1930-talet befann sig art déco-stilen på sin höjdpunkt. Karaktäristiska kännetecken är användningen av pastellfärger, zick-zackmönster och kvadratiska former. Utsmyckningarna i och omkring fönster och dörrar gör att solljuset kan tränga igenom. Det var något som man hade tagit med i övervägandena när man skulle välja i vilken arkitektur som staden skulle återuppbyggas. Till formgivningen av trappor, fönster och dörrar hämtade man inspiration från den tidens skyskrapor i New York. Ett bra exempel på det här kan man se på Masonic Hotel på Marine Parade. Hotellet är en av Napiers största art

Det syns tydligt att byggnadens motiv är en blandning av maorikonst och art déco-motiv.

Klassisk art déco-byggnad med kvadratiska former och pastellfärger.

déco-byggnader och ett populärt ställe att gå ut på. Generellt kan man säga att art déco-motiven och stilen som helhet avspeglade 1920-talets optimism och tro på en modern teknologisk framtid. I slutet av 1930-talet tonades stilen dock ner och blev mer stilistisk och inte minst mer minimalistisk. Man valde att återuppbygga staden i art déco-stil, inte bara för att det var en relativt billig lösning eller för att det var en lämplig byggnadsstil för ett område med mycket sol, utan även för att art déco-byggnader var mycket säkrare med hänsyn till eventuella nya jordskalv.

The Soundshell och New Yorker-fyrortnet

Mitt emot Masonic Hotel ligger en annan art déco-sevärdhet – The Soundshell – som är en utomhusteaterscen. Den byggdes i första hand för utomhusteater, men också för att minnas den nya stad som byggdes efter jordskalvet. Den är utformad som ett halvklot och är målad i samma pastellfärger som den gamla tobaksfabriken. Den cement som användes var rester från de många byggnader som raserades under jordskalvet. Vid sidan av The Soundshell och Masonic Hotel står Napiers New Yorker-inspirerade fyrort från 1936 som lyser upp staden på kvällen och understryker att Napier är en stad full av liv, färg och inte minst sol.

Stadsvandringar i centrum

Det finns tre gator i Napiers centrum där de flesta art déco-byggnader ligger. I hörnet av Hastings Street och Emerson Street ligger ASB Bank från 1932. Den här vackra byggnaden är helt unik eftersom den är en fusion av strömlinjeformade art déco-motiv och -färger och traditionella maorimotiv. Byggnaden renoverades 1993 och är i dag en av Napiers finaste

art déco-byggnader. Man kan boka plats på olika dagliga stadsvandringar genom anmälan till stadens art déco-butik och galleri som också har en intressant permanent utställning om bland annat art déco-arkitekturen och art déco-möbler. Går man ner längs Dickens och Tennyson kan man se flera butiker som har art déco-typsnitt i sina skyltar och som därmed medverkar till att bevara stadens art déco-miljö och inte minst den gåva som befolkningen fick från havet 1931.

Art déco-festival

Skulle man befinna sig i Napier den tredje helgen i februari kan man uppleva stadens årliga Art Deco Festival. Den betecknar sig själv som en "not too serious"-hyllning till stadens arki-

tektur, historia och status som världens kanske mest kompletta art déco-stad. En gemensam jättepicknick arrangeras på Marine Parade och invånarna klär sig i kläder från 1930-talet och kör runt i gamla bilar. Den här festivalen bör man helt enkelt inte missa om man precis som Napiers invånare är art déco-fantast av stora mått. ■

Vi presenterar

Martin Leary är nyzeeländare, men har bott i Danmark sedan 1995. Martin har en BA-examen i sociologi och media och arbetar som frilansjournalist och radio-DJ.

Går du i restankar?

Beställ vår stora Australien/Nya Zeeland-katalog. Den är ett absolut måste när du ska planera din resa Down Under. 104 sidor med idéer, inspiration, uppdaterade priser och fina medlemserbjudanden.

Läs bland annat om:

- Dyksemester på Heron Island
- Kör-självssemester i terrängbil i Nya Zeeland.
- Naturupplevelser på Tasmanien
- Safariturer i den röda öknen
- Bridge Climbing på Harbour Bridge i Sydney eller Auckland
- Guidade turer till nationalparkerna Kakadu och Nitmiluk
- Valsafari vid Kaikoura
- Outback-upplevelser på boskapsstationen Kroombit Park Lochenbar
- Spännande förslag till kör-självs-turer
- Hur du får ut det mesta möjliga av ett besök i Sydney – och mycket annat

OBS: Vi har en separat katalog för rundresor med dansk reseledare.

Katalogerna kan beställas på vår hemsida www.myplanet.com eller på tel. 08-442 98 80 / 031-774 00 75

Naturen mot turismen

Nya Zeeland har just utsetts till årets mest attraktiva turistland, men kan landets natur klara pressen från det stora antalet turister?

Text: Inga Nielsen

Nyligen publicerade lokaltidningen en artikel med rubriken: Turismen – när är måttet rågat? En känslig fråga i ett land där turismen utgör den näst största näringen när det gäller valutaintjäning (knappt NZD 6 miljarder per år). Men frågan är ändå nödvändig att ställa, eftersom pressen på några av våra mest besökta turistmål håller på att bli så massiv att det finns planer om att införa begränsningar på turisttillströmningen under högsäsongen.

Det gäller till exempel kusten utanför Abel Tasman National Park där det numera är ett myller av fotvandrare, campingturister, dykare, snorklare och kajakpaddlare. Hittills har det varit fritt fram att starta nya turistaktiviteter, men nu införs begränsningar och hädanefter måste man först ansöka om tillstånd. På samma sätt kommer en övre gräns att införas för antalet personer på vandringleden genom nationalparken. Det låter kanske inte särskilt turistvänligt, men på längre sikt kommer det att betyda att miljön i det här unika naturområdet kan bevaras intakt. Fiordland National Park blir nästa ställe där det kommer att ske förändringar. Problemen gäller framför allt vägen mellan Te Anau och Milford Sound. Den här vägen har helt enkelt inte kapacitet att klara den stora tillströmningen av bussar och husbilar som under högsäsongen transporterar flera tusentals personer per dag upp till Milford Sound som förmodligen är Sydöns, och kanske hela

landets, största turistattraktion. Intill de olika utsiktspunkterna längs vägen råder det mitt på dagen i det närmaste trafikkaos, och folk måste stå i kö för att kunna ta kort av den vackra utsikten från den rätta vinkeln. Något måste göras, men vad? Ska man börja dela ut kvoter till de olika bussbolagen? Och hur gör man då med personer som kör dit upp i egna eller hyrda bilar? Det ska bli intressant att se vad den kommission som har tillsatts kommer fram till.

Tar man sig en bit bort från de mest kända turistställen på Nya Zeeland finns ett rikt utbud av orörd och vacker natur. Så vi har fortfarande mycket att erbjuda även de mest kräsna turisterna – faktiskt så mycket att Lonely Planet har utnämnt Nya Zeeland till "årets mest attraktiva turistland". Faktorer som "bra turistfaciliteter", "en vänlig befolkning" och inte minst "en fantastiskt vacker natur" var avgörande. Statistiken talar sitt tydliga språk: 2002 passerade antalet turister tvåmiljonerstreck – en fördubbling under loppet av 12 år. Kanske måste vi se till att inte ge hönan för mycket mat, så att den lägger för många guldägg!

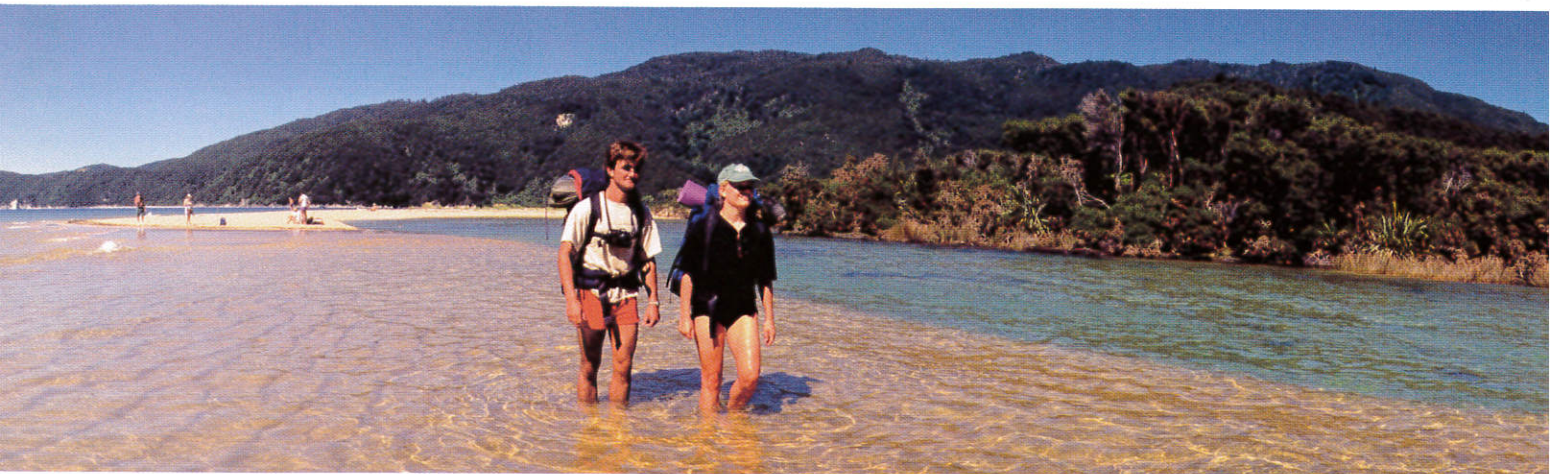
Jakten på prestige

Vid Auckland Viaduct Basin är det däremot silver som gäller, närmare bestämt den 3,8 kg tunga silverpokalen som står på spel i America's Cup vilken utkämpas på Hauraki Golf. "Hauraki" betyder "nordanvind" och den har ställt till med en del besvär i

tävlingen. Men i övrigt lär förhållandena enligt experterna vara de bästa möjliga. Förutom den ekonomiska vinst som America's Cup betyder för Nya Zeeland (uppskattas till en halv miljard dollar), har evenemanget också inneburit en betydande internationell mediabevakning. Under den sista fasen kommer det att finnas ca 2 000 utländska journalister på plats för att bevaka det som händer – en enorm reklam för landet till ett värde som knappast kan mätas i pengar. Men pengar och prestige är ju alltså det som hela evenemanget handlar om. Det har visat sig i form av anonyma hotbrev mot det schweiziska laget Alinghi, och anklagelser om industrispionage mot Russell Coutts. Coutts är skeppare på Alinghi och för övrigt nyzeeländare som "deserterade" efter att ha varit med om att vinna pokalen åt Nya Zeeland år 2000. Han och fem andra kunde inte motstå de stora pengar som schweizarna erbjöd. Det är förstås i sig inte något olagligt, men det är nog det närmaste man kan komma landsförräderi i ett land där folk i allmänhet är väldigt sportintresserade. Det ironiska med den här situationen är att det är Alinghi och Team NZ som ska mötas i den avgörande kampen! Och när den kampen avgörs kommer större delen av landet att stå helt stilla.

En droppe kan vara avgörande

Politiskt sett händer det inte särskilt mycket eftersom parlamentet är stängt för sommaren. Helen Clarks sista uppgift före jul var att

Planer finns på att begränsa turistströmmen till Abel Tasman National Park.

Foto: New Zealand Tourism Board.

ratificera Kyotoprotokollet som förpliktar oss att minska utsläppen av växthusgaser till 1990 års nivå under perioden 2008-2012. Det är många nyzeeländare stolta över, medan motståndarna anser att det kommer att öka kostnaderna för jordbruket och industrin och därmed försämra vår konkurrensförmåga, framför allt i förhållande till Australien som har valt att inte skriva under avtalet. Ett annat motargument är att Nya Zeelands bidrag globalt sett kommer att vara en droppe i havet. Men det handlar faktiskt om en mycket viktig droppe, eftersom avtalet ska representera minst 55 % av i-ländernas utsläpp av växthusgaser för att kunna träda ikraft. Nya Zeeland står för de exakt sista 0,2 % när Ryssland med sina 17,4 % skriver under någon gång under 2003. Så en droppe har faktiskt också stor betydelse!

Kampen om lönen

Under förra året infördes två lagändringar av stor betydelse för låginkomstagare. Minimilönen höjdes nämligen för andra gången under Labours regeringsperiod. Vidare infördes den 1 juli en 12 veckors betald föräldraledighet – ett erkännande av att 65 % av kvinnorna i fertil ålder yrkesarbetar och att deras lön är viktig för hushållens ekonomi. Labour har också lovat att titta närmare på semesterlagstiftningen. För närvarande har löntagare rätt till tre veckors betald semester per år + de helgdagar som inte infaller på en söndag (11). Från fackföreningarnas sida pressar man på

för att som minimum få fyra veckors betald semester. Inom näringslivet är man emot förslaget och hänvisar till ökade kostnader och därmed minskad konkurrenskraft. Man har beräknat att reformen kommer att kosta landet NZD 1 miljard per år. Argumenten till stöd för förslaget är dels en markering av den positiva inverkan det kommer att ha på familjelivet, dels att ekonomin är så bra att man har

råd med det. Och den goda utvecklingen ser ut att fortsätta under en överskådlig framtid. ■

Vi presenterar

Inga Nielsen har bott i Nya Zeeland sedan 1990 och arbetar inom den förebyggande hälsovården (Public Health).

Foto: New Zealand Tourism Board.

Under högsäsongen skall de stora upplevelserna delas med 2 miljoner andra turister.

Kallelse till föreningsstämma/årsmöte

Härmed kallas du till föreningsstämma i Australian New Zealand Friendship Society of Sweden

Datum: lördag 5 april 2003

Lokal: ABF-huset/Katasalen,
Sveavägen 41, Stockholm

Tid: 13.30

Motioner och övriga frågor som medlemmar önskar ska behandlas på årsmötet ska enligt stadgarna vara styrelsen tillhanda senast 5 mars 2003. Verksamhets- och förvaltningsberättelse samt budgetredovisning kommer att finnas tillgängligt på www.myplanet.com eller genom Stockholmskontoret (08-442 98 80) fr.o.m. 17 mars 2003.

För att rösta på föreningsstämman måste du kunna visa upp ditt medlemskort.

Efter avslutade mötesförhandlingar kommer vi att ha ett föredrag i ord och bild om Australien/Nya Zeeland. Välkomna!

Reseföredrag

Efter årsmötet tar oss Nicole Williams med på ett besök till sitt hemland Australien i sitt föredrag. Vi vill alla se de djur som Australien är så känt för, men det är inte alltid så lätt. Nicole kommer att berätta om vad som finns att se, samt ge praktiska tips för dig som vill träffa på de märkliga djur som har Australien som sitt hemland.

Dagordning

1. Fastställande av röstlängd för mötet.
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
3. Val av 2 protokolljusterare tillika rösträknare.
4. Fråga om mötet är i laga ordning utlyst.
5. Fastställande av dagordning för mötet
6. Styrelsens verksamhetsberättelse för 2002.
7. Styrelsens förvaltningsberättelse för 2002.
8. Revisorernas berättelse
9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
10. Fastställande av medlemsavgifter samt ev. arvode till styrelsen.
11. Fastställande av verksamhetsplan och budget för verksamhetsåret 2003.
12. Behandling av styrelsens förslag och inkomna motioner från medlemmarna.
13. Val av styrelsemedlemmar
 - a) val av ordförande för en tid av 1 år
 - b) övriga ledamöter enligt stadgarna
 - c) ersättare
14. Val av medlemmar till representantskapet för World Association.
15. Val av revisor och ersättare för denne.
16. Val av 3 ledamöter till valberedningen.
17. Övriga frågor.

Styrelse

Ordförande

Lars Rubensson | Tegnergatan 17
856 43 Sundsvall | Tel. 060-151 507

Vice ordförande

Leif Johansson | Vildrosvägen 22
574 50 Ekenässjön | Tel/fax: 0383-307 55

Kassör

Peter Hagström | Hultgatan 4
343 36 Älmhult | Tel. 0476-149 26

Sekreterare

Douglas Owen | Bergvägen 13
141 71 Huddinge | Tel. 08-464 7491

Ledamot

Nicole Williams | Sulitelmavägen 37
167 35 Bromma | Tel. 070-471 5192

Suppleant och ansvarig utgivare

Hugo Berch | Össjö Gård
266 91 Munka-Ljungby | Tel. 0431-433 032

Medlemskap

125:- kr
Gäller för ett kalenderår och per hushåll.
Vänligen kontakta oss för mer information.

Vänskapsföreningen är medlem av

 World Association of
MyPlanet MyPlanet Friendship Societies

Foto: Australian Tourist Commission.

Australien

Lonely Planet – Australia ^{ny utgåva}	270:-
Lonely Planet – Australia Travel Survival Kit (ny upplaga)	270:-
Lonely Planet – Western Australia	220:-
Lonely Planet – Outback Australia	250:-
Lonely Planet – Great Barrier Reef	220:-
Lonely Planet – Victoria	220:-
Lonely Planet – Queensland	250:-
Lonely Planet – New South Wales	220:-
Lonely Planet – South Australia	220:-
Lonely Planet – Northern Territory	220:-
Lonely Planet – Tasmania	220:-
Lonely Planet – Sydney Condensed	150:-
Lonely Planet – Walking in Australia	
Lonely Planet – Aboriginal Australia	220:-
Lonely Planet – Watching Wildlife Australia	220:-

Lonely Planet – Cycling Australia	220:-
Lonely Planet – Australian Phrasebook	100:-
Lonely Planet – Sean & David's Long Drive	200:-
Lonely Planet Video – Southeast Australia	150:-
Australien – en guidebok B. Nordström	240:-
Australiens Aboriginer Hammarström	150:-
Drömspår B. Chatwin	60:-
Living and working in Australia	250:-
Australia World Travel Map	120:-
Australia Touring Atlas	220:-
Diving Australia	250:-
Sydney Periplus map	100:-
Wilma guide – Australien ^{ny utgåva}	250:-

Bokerbjudande:

Lonely Planet East Coast Australia

Specialpris: 180 kr

Priset gäller beställningar

t.o.m. 30/4 2003.

MyPlanet normalpris 220 kr.

Pris i bokhandlarna ca 350 kr

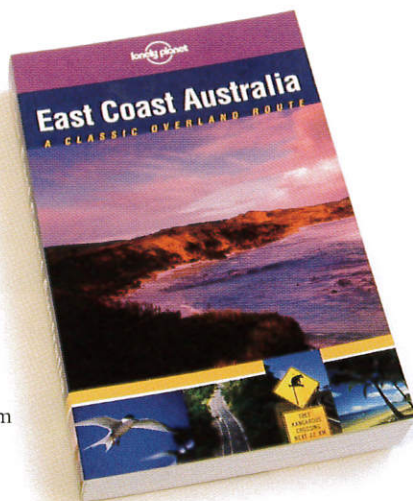
Ett besök i Australien innebär för de flesta ett besök på Australiens östkust. 'East Coast Australia' informerar om kusten från Melbourne till Cairns och vidare till Cooktown i det tropiska Nordaustralien. Dessutom finns kapitel om avstickare inåt landet som rekommenderas.

Som alla Lonely Planet reseguider ges en mycket detaljerad och överskådlig beskrivning av alla städer, nationalparker, djurliv och sevärdheter. Detta kryddat med vackra bilder och bra kartor. Dessutom information på turistinformationer, offentlig transport, banker, post, resebyråer, intressanta områden, bland mycket annat. Rekommendationer över olika övernattningsställen (från vandrarhem till ho-

tell), restauranger, uteställen, marknadsdagar och spännande aktiviteter ges generöst.

Lonely Planet påstår själva att boken lämpar sig perfekt för resenärer med hyfsat med tid, men kanske mindre gott om pengar, något jag själv skriver under på.

Tina Greve, Resesäljare, MyPlanet

Nya Zeeland

Lonely Planet – New Zealand ^{ny utgåva}	250:-
Lonely Planet – New Zealand Travel Survival Kit	250:-
Lonely Planet – Tramping in New Zealand	220:-
Lonely Planet – Cycling New Zealand	220:-
Wilma Guide – Nya Zeeland (på svenska) ^{ny utgåva}	200:-
New Zealand World Travel Map	120:-
New Zealand Touring Atlas	220:-
Living and working in New Zealand	250:-
Kiwi tracks Reseberättelser från Nya Zeeland	200:-

Övrigt

Lonely Planet – Rarotonga & the Cook Islands	200:-
Lonely Planet – South-East Asia on a shoestring	270:-
Lonely Planet – South Pacific	270:-
Resehandboken Om konsten att resa på egen hand	200:-
T-shirt – med aboriginskt konstverk Svart eller vitt – storlekar S, M, L och XL	150:-

Så här beställer du:

Skicka ett mail till sto@myplanet.com och skriv vilka böcker du önskar beställa samt ditt namn och adress, så skickar vi ett inbetalningskort till dig. Böckerna skickas hem till dig när betalningen är oss tillhanda. Vi bjuder på portot!

MyPlanet

Roslagsgatan 35-37
113 54 Stockholm

MyPlanet

presenterar vårens spännande aktiviteter

Reskväll Australien och Nya Zeeland

Hjärtligt välkomna till våra populära reskvällar!

Låt dig inspireras av spännande reseberättelser, vackra bilder och matnyttiga tips inför din resa!

Yvonne Staf, omtyckt reseledare som gjort många turer år MyPlanet, berättar i ord och bild om upptäckter och upplevelser i både Australien och Nya Zeeland.

- Australien, det fantastiska landet som jag ser det!
Spännande landskap, städer och upplevelser.
- Nya Zeeland, en härlig naturupplevelse
där himmel och hav möter land!"

Yvonne Staf har jobbat som reseledare i Australien och Nya Zeeland och har även vistats mycket där privat, och kan länderna på kors och tvärs. Yvonne är intresserad av historia, människor och det ljuva livet.

Tisdag 8 april, kl. 19.00
Göteborg

Stadsbiblioteket
Götaplatsen, Stora Hörsalen

Torsdag 10 april, kl. 19.00
Stockholm

ABF-Huset, Zetasalen
Sveavägen 41

Over There & Down Under

I Malmö kombineras ett föredrag om Australien med ett om USA.

- USA -på egen hand
- Djur och Natur i Australien

Låt dig inspireras av spännande reseberättelser och vackra bilder från ett kontrasternas land -USA. Helena Sandell, lärare och USA-fantast, berättar om deras många resor i olika delar av USA med fokus på storstäder, stränder och strapatser i 6 olika stater! Därefter hoppar vi till ett annat land med storslagna naturupplevelser.

Nicole Williams tar oss med till sitt hemland Australien för en kväll. Vi vill alla se de djur som Australien är så känt för, men det är inte alltid så lätt. Nicole kommer att berätta om vad som finns att se, samt ge praktiska tips för dig som vill träffa på de märkliga djur som har Australien som sitt hemland.

Tisdag 25 mars kl. 19.00
Malmö

Tekniken och Sjöfartens hus
Malmöhusvägen 7

Fri entré för alla medlemmar. Övriga: 50 kr. Ingen föränmälan.

Ny Australienambassadör på inkommande

Mr Richard Rowe heter Australiens nya ambassadör i Sverige. Han efterträder Mr Stephen Brady som nu har återvänt till Canberra efter 4 år i Sverige.

Mr Rowe arbetar som senior career officer vid Department of Foreign Affairs and Trade och har en imponerande karriär bakom sig. Han har bl.a. arbetat vid FN i New York, som generalkonsul i Nya Kaledonien, samt haft många betydelsefyllda uppdrag i hemlandet likväl som utomlands.

Intressant att notera är att Mr Rowe har en svensk fru, så detta blir inte hans första möte med den svenska kulturen.

Vi hälsar den nya Ambassadören välkommen till Sverige!

Nyfiken på cricket?

Cricket är en stor och populär sport i Australien och Nya Zeeland och högaktuell nu i.o.m. VM som går av stapeln i Sydafrika nu under mars månad.

Är du nyfiken på cricket? Kanske också intresserad av att prova själv? På vår hemsida (se Australien och Artiklar) hittar du information om cricket och Stockholmsklubben Guttsta Wicked Cricket Club.

Ny broschyr om utlandsstudier

MyPlanet Education har precis kommit ut med en ny broschyr för dig som är intresserad av att studera i Australien, Nya Zeeland, Kanada eller USA.

I årets broschyr presenteras fyra nya samarbetspartners; Hawaii Pacific University (Honolulu), Monash University (Melbourne), Whitehouse Institute of Design (Sydney) och JMC Academy (Sydney och Melbourne).

Samtliga universitet och college som presenteras i broschyren är ackrediterade och berättigar till studiemedel. Sedan flera år har vi på MyPlanet Education hjälpt svenska studenter som vill studera utomlands med allt från allmän information om utlandsstudier till själva ansökan. Detta gör vi på uppdrag av de universitet och college vi arbetar med och vi följer därför uteslutande skolornas egna priser. Detta innebär att all vår rådgivning och assistans är helt kostnadsfri för dig som student.

Du kan också klicka dig in på vår mötesplats på vår hemsida www.myplanet.com/education. Där kan du komma i kontakt med studenter som redan har, eller planerar att studera utomlands. Passa på att ställa frågor till någon som varit iväg eller knyt kontakter med kommande reskamrater.

Beställ katalogen på myplanet@wwe.se
ring oss på 08-15 24 42 (9-12.30)

Har du extra bagage?

Travel Cargo

Internationell flygfrakt över hela världen

Vi erbjuder
Vänskapsföreningens medlemmar
15% rabatt!

08-59785480

Grattis Gösta Lundqvist i Norrköping!

Vinnare av det MyPlanet presentkort på 3 000 kr som lottats ut bland alla medlemmar som förnyat medlemskapet innan den 4 februari har dragits. Vi gratulerar Gösta Lundqvist på Ljuragatan 121 i Norrköping som blev den lyckliga vinnaren!

Terra Australis

Authentic Australian Products

15% Rabatt för vänskapsföreningens medlemmar

Aboriginal paintings, didjeridus,
boomerangs, bullroarers + more!

Authenticity Certificate supplied

Free Delivery in Stockholm!!!

For more information contact
www.terra-australis.net

Lagom är ett fint svenskt ord. Det finns ingen bra översättning på det, och själva begreppet förekommer inte heller i Australien. Här är aldrig något lagom.

Bristen

Text: Eva White

Läsårets första skoldag i slutet på januari var temperaturen i Sydney 40 grader. Tänk att stå där och välkomna alla elever som dryper av svett och längtar tillbaka till stranden. En bättre start på året kan man tänka sig. Å andra sidan var det rejält kallt den kvällen i början på december när vi hade skolavslutning med vår 13-åring. Den kvällen fick man faktiskt ta fram koftan. Här i Sydney klarade vi oss ändå lindrigt. När väderomslaget kom till Brisbane, 100 mil norrut, så fick de stänga flygplatsen efter att ha fått 30 mm regn på 10 minuter och vindbyar på över 30 m/s. Staden registrerade 525 blixtnedslag på 5 minuter. Resultatet blev naturligtvis trafikkaos, översvämningar och strömvavbrott. Inte en lagom vädersituation precis!

Brandfarliga eukalyptusträd

Lagom med regn är det aldrig. Skogsbränderna i Australien i somras var fruktansvärda. I Canberra brann drygt 500 hem till grunden. En debatt som blossat upp sedan dess är visheten med att ha så många eukalyptusträd växande inpå husknutarna. Eukalyptusträd är nästan en del av den australiska själen. Eukalyptusträd är inhemska. Man är stolta över dem. Det finns många olika sorter och många av dem sprider en frisk och härlig eukalyptusdoft. Min man blir, liksom de flesta andra australier, nästan lite lyrisk när han pekar ut något ovanligt vackert eukalyptusträd. Problemet är att de sätter fart på skogsbränder. Oljan i löven är lättantändlig och själva träet är nästan som en tändsticka. Sådana här träd är hela Canberra fullt av. Canberra kallas ju vår bush capital. Det är inte en storstad utan det är en stad uppbyggd i, kring och i

Vy från Canberra. Parliament House och War Memorial sammanlänkas genom Anzac Parade.

på lagom downunder

samlevnad med naturen. Nackdelen med detta är alltså att staden är brandfarlig. Men det var det mycket få som hade tänkt på, tydligen.

Extrema väderförhållanden

Torkan som jag skrev om i förra numret har alltså fortsatt, och situationen ute på landsbygden är mycket dystert. Det känns mycket avlägset att tänka på de översvämningar som också med jämna mellanrum drabbar Australien. Det är faktiskt inte mer än drygt 2 år sedan cirka 1/3 av vår delstat stod under vatten och drygt 2 000 människor isolerades. Då hade det spöregnat i 2 veckor. Det kan man inte ens föreställa sig nu. Lagom med regn var det varken då eller nu.

Terroristpaket på posten

Panikstämningen som först infann sig efter Balibombningen har nu lagt sig. Statsmakterna gör vad de kan för att vi inte skall glömma att faran för nya terroristattacker trots allt finns där. I början på februari fick alla australiska hem ett "terroristpaket" med posten. Det innehöll en broschyr om hur man "känner igen" en terrorist och också goda råd om hur man överlever en terroristattack. Vi fick också en magnet för kylskåpet med telefonnummer som man kan ringa i nöd. Försändelsen kom från själva premiärministern John Howard och blev ganska omdiskuterad. Satsningen ansågs av vissa vara slöseri med pengar. Men det var nog som regeringen sa: Här hade de fått kritik hur de än gjorde. Nu fick de kritik för att de skrämde befolkningen. Men om de inte hade gjort något och en terroristattack hade inträffat så skulle de ha fått kritik för sin slappa

inställning till faran. Och det är ju alltid bra att ha en extra magnet på kylskåpet.

Förutsägbart delstatsval

Val för de tre olika styrvåarna sker inte samtidigt i Australien, och därför har vi val lite då och då. Nu i år är det dags för delstatsval här i New South Wales. Nationella val var det senast i november 2001, och när det sist var kommunval i min kommun minns jag inte ens. 22 mars är det dags för vår delstatsledare, Labors Bob Carr, att utmana Liberals John Brogden. Bob Carr kom till makten 1995. Labor regerar nu i alla delstater, och det är alltså bara på den nationella nivån som Liberals har makten. I senaste valet i NSW, som hölls för 4 år sedan, fick Labor cirka 42% av rösterna och Liberals och National Party tillsammans 34%. Det är alltså en ganska rejäl förändring som krävs för maktbyte och i nuläget förväntas Bob Carr återigen vinna. Inga tunga frågor har diskuterats hittills. Skola och polisväsende brukar vara de största ämnena i delstatsval, och så är det också den här gången.

Sjukvården på tapeten

Sjukvården har diskuterats en hel del här på sistone. Australien har ett dubbelt sjukvårdssystem med både privat och offentlig sjukvård. Den offentliga sjukvården, Medicare, erbjuder läkarbesök och sjukhusvård till rimlig eller ingen kostnad. Ett besök hos allmänläkare kostar i värsta fall cirka 60 kronor, men ofta inget. Medicare finansieras av en särskild skatt på 1,5% som ligger ovanpå den allmänna inkomstskatten. Att ha privat hälsoförsäkring innebär en rad förmåner. Man behöver inte stå i kö för operationer, man kan välja läkare

och man får bo i mindre och bättre rum på sjukhus. Kvaliteten på själva läkarvården är däremot den samma, eftersom privatpraktiserande läkare även har offentliga patienter. Men dessa patienter kan alltså inte välja vilken läkare som tar hand om dem. Ett problem för privatförsäkrade patienter är dock att de inte får hela kostnaden täckt av försäkringsbolaget, utan de måste betala en viss mellanskillnad. Offentliga sjukhuspatienter betalar däremot ingenting. Detta har lett till att vissa med privat hälsoförsäkring i slutändan väljer att behandlas som offentlig patient för då är det gratis. Försäkringspremien för privat försäkring har successivt ökat under en ganska lång tid.

Kampanj för privatförsäkringar

Tendensen under de senaste 25 åren har därför varit att allt färre har försäkrat sig. Kostnaderna för den offentliga sjukvården ökar otroligt för varje år, och regeringen ansåg att situationen skulle förbättras om andelen privatförsäkrade kunde höjas. De införde därför lockbeten för att få fler att skaffa sådan försäkring, vilket har resulterat i en ökning från cirka 30% till 45%. Men kostnaderna för den offentliga vården fortsätter ändå att öka. Det är ett krångligt och dyrbart system och många ifrågasätter hur statsmakterna på sikt kommer att ha råd med sjukvård. Australien lägger mer pengar på sjukvård per invånare än Sverige. 1998 var utlägget US\$2 058 i Australien jämfört med US\$1 748 i Sverige.

Tack och lov är jag i nuläget frisk och jag hoppas att så är fallet med er också. Det går ju mot ljusare tider i Sverige nu! ■

MyPlanet träffade nyzeeländarna Ben Wootten och Warren Mahy på Nordens största Sagan om ringen-mässa i Köpenhamn. De två debutanterna i filmbranschen bidrog till att WETA Workshop i Wellington fick en Oscar® för specialeffekterna i den första filmen i Sagan om ringen-trilogin.

"And the Oscar® goes to...."

Text: Henrik Juul Sørensen, MyPlanet

Fotos: Fotograf: Pierre Vinet / New Line

©2002 New Line Cinema

15 minuter innan mässan öppnade stod Ben Wootten med en hemrullad cigarrett längst bort i en av gångarna vid mässhallen. Jag skulle träffa honom och kollegan från WETA Workshop senare på dagen, så jag nöjde mig med ett artigt "Good morning". Men Ben hade mer på hjärtat. Han var skadad, rörd och lite ödmjuk inför erkännandet av vilket inflytande hans arbete i ett projekt, som var minst lika kul som stressigt, har haft på så många miljoner människor över hela världen. Ben, hans vänner och kolleger har satt standarden för hur till exempel ett grotttroll ser ut! Det var först nu som han insåg det enorma ansvaret.

Nya Zeeland i rampljuset

När de första intrycken lagt sig och Ben och kollegan från WETA Workshop, Warren Mahy, ägnat förmiddagen åt att skaka hand och skriva hundratals autografer, var de redo att berätta om de saker i deras arbete som intresserade mig mest.

Filmtiseringen av Sagan om ringen har gjort att det lilla landet i Stilla havet kommit på allas läppar. Scener från filmen har präntats in i ofattbart många människors medvetande och gett dem en föreställning om hur landet faktiskt ser ut och vilka mångfasetterade naturupplevelser som väntar där. Både Ben och Warren inser att de bilder som de har skapat är något annat än verklighetens Nya Zeeland.

Deras uppdrag bestod från början i att skapa en värld som kunde leda tankarna till ett medeltida Europa. Men i dag råder ingen tvekan om att inspelningarna har gjorts på ett helt annat ställe.

När man befinner sig på inspelningsplatserna kan man uppleva en fläkt av Sagan om ringen-atmosfären. I trakten av Matamata på Nordön, där scenerna till Hobbiton spelades in, härskar en frid och en naturlig skönhet i de mjuka kullarna, och den avspända stämningen från filmen märks tydligt i det grästäckta landskapet. Till exempel är inspelningsplatsen på slätten vid furstendömet Rohan en helt fantastisk upplevelse. Blickar man ut över slätten, bryts horisonten av snöklädda berg, och man tycker sig nästan kunna lägga armen runt Eowyns axlar och stötta henne under den svåra tid som hon står inför i historien.

Stjärnstatus utan divalater

Nya Zeeland ligger isolerat, och invånarna har en utpräglad avspänd attityd till saker och ting – inte minst när det gäller de många Hollywood-stjärnor som bodde i landet under de två år som inspelningarna höll på. Det var inte ovanligt att man stötte ihop med stora stjärnor som dansken Viggo Mortensen (Aragorn) och den tidigare barnstjärnan Elijah Wood (Frodo) på gatan eller Liv Tyler som handlade i den lokala mataffären – ibland till och med i full kostymering.

Det fascinerande väsendet Gollum är en teknisk och skådespelsmässig höjdpunkt i den aktuella filmen "De Två Tornen".

Det rådde en närmast familjär stämning och stjärnorna bemöttes med ett vardagligt "Hi, Viggo". Nästan alla nyzeeländare har ett personligt förhållande till Sagan om ringen. Alla invånare har själv – eller känner någon som har – medverkat i filmerna på ett eller annat sätt. De nästan 20 000 statisterna var hämtade från lokalbefolkningen, och lika många har medverkat på annat sätt med praktiskt arbete i samband med inspelningarna. Självklart är nyzeeländarna stolta över sitt land och den berömmelse som filmatiseringen har medfört, men alla bär samtidigt på en djup respekt för det stora, gemensamma projekt som de har varit delaktiga i.

Livet efter en Oscar®

När vi kommer in på hur priset kan påverka deras egen framtid, ler Ben och Warren brett. "Ja, det har vi haft en del roligt åt den sista tiden. Självfallet har det en enorm betydelse, men mest för den lokala filmindustrin som nu på allvar hamnat på världskartan", ler Warren. Men bäge erkänner dock att så snart arbetet med den senaste filmen är över kommer det nog på allvar att gå upp för dem vilken stor ära det egentligen är. "Vi gör film för människor och inte för filmindustrin", säger Ben och betonar att priset "People's Choice" har varit mycket viktigare för dem.

I samma ögonblick kommer ett 2,5 meter långt grot troll och frågar om han får sätta sig hos oss en stund. Den jättelika kostymen tär på krafterna hos den stackare som bär den, och vi försöker tillsammans baxa in en stol under honom.

"Grot trollen var de allra första figurerna som vi arbetade med", berättar Ben. "Tänk bara att få komma ut bland människor så långt hemifrån och se hur vårt arbete blir levande." Grot trollen har dock problem med att hålla balansen på den alltför lilla stolen och går sin väg.

Att komma till en mäs sa som den här i Danmark har betytt mycket för de två Oscar®-vinnarna. Här kan de prata med människor som berättar om sina egna upplevelser av de två filmerna. Det var slående för dem bäge att skillnaden mellan nyzeeländare och de människor de har mött på resan är så liten. Humorn och bemötandet är väldigt lika, så bortsett från det faktum att vi kör på motsatt sida av vägen, har det definitivt inte varit någon kulturkrock.

Livet efter "Ringens"

Sagan om ringen är Ben Woottens och Warren Mahys filmdebut. Inte konstigt att de är så

tätt knutna till det enorma projekt som har fyllt hela deras liv under de senaste fem åren. Lyckligtvis arbetas det fortfarande med filmen på WETA Workshop. "Även om vi inte själva arbetar med filmerna just nu, kan vi titta in hos några av våra kolleger som håller på att finputsa några detaljer till den tredje och sista filmen", berättar Warren.

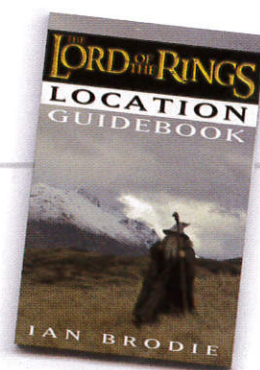
Bäge är rädda för att drabbas av abstinensproblem. Alla som har läst böckerna vet hur svårt det är att inte börja om från början på romanen så snart man har avslutat det sista kapitlet. "Men när den sista filmen är levererad och klar, kommer det att kännas svårt", avslutar de sympatiska nyzeeländarna allvarligt.

Lord of the Rings Location Guidebook

Ian Brodie är en veritabel Tolkienfantast och har läst Lord of the Rings 39 gånger. Han har skrivit en fin liten resehandbok som är perfekt att ha med om man vill besöka några av de många inspelningsplatserna i Nya Zeeland vilka varit kulisser under inspelningen av Sagan om ringen-filmerna. Boken har ett förord skrivet av Peter Jackson och innehåller citat från några av huvudrollsinnehavarna om deras intryck av Nya Zeeland, bl.a.

Viggo Mortensen (Aragorn) som också har tagit ett par av de vackra bilder som boken har många av.

Resehandboken kostar NZD 19,95 + porto och kan beställas på <http://nzfpm.marketeer.co.nz/index.pasp>

Efter några spännande och adrenalinfyllda dagar i Queenstown gick resan norrut till glaciärstaden Franz Josef. Målet var att utforska Fox-glaciären som tillsammans med Franz Josef-glaciären brukar kallas Tvillingglaciärerna.

Glaciärupplevelse i N

Text: Barbara Krarup Hansen

Foto: Bente Hammer

Staden Franz Josef ligger på den västra sidan av den nyzeeländska Sydön i området Westland. Det primära målet med att åka hit var att komma upp i snön på Fox-glaciären. Nästan all turism i den lilla staden involverar på ett eller annat sätt de snöklädda glaciärerna, och i dagligt tal pratar man om Westland som "the Glacier Country". De flesta i Franz Josef sysslar med glaciärturism vilket tydligt avspeglas längs den lilla huvudgatan. Här ligger det ena helikopter- och äventyrsföretaget efter det andra och erbjuder allt – från fascinerande flygturer med dito landningar på de två glaciärerna Fox och Franz Josef, till avancerade trekkingturer.

Närbild av Fox-glaciären

När vi nästa morgon lyfte från den lilla

landningsbanan med kurs mot Fox-glaciären var vi ovetande om vilken imponerande natur som väntade oss. Själva turen upp till glaciären var i sig en stor upplevelse. Vi flög över den vidsträckta glaciären och ibland kom vi väldigt nära. Kommer man alldeles intill glaciären kan man se mängder av snö- och isstöpningar som reser sig i olika höjder. Det lustiga med de här stöpningarna är att de mer eller mindre är identiska. Man får verkligen intrycket av att det är naturen som härskar här, även om det ser kultiverat ut och man nästan får en känsla av att isformationerna har skapats av människan. Liksom alla andra naturupplevelser som vi hittills haft i Nya Zeeland tänkte vi även här att "Nu kan naturen inte överraska oss mer". Men jo – det kunde den. Vi flög längre upp och fick syn på en rad snöklädda bergstoppar som utgör en del av The Southern Alps. Kort därefter landade vi i den nyfallna snön på Fox-glaciären.

Glaciärer i rörelse

Tvillingglaciärerna Fox och Franz Josef ligger närmare bestämt i Westland National Park. Franz Josef-glaciären, som är den minsta av dessa två, är endast 11 kilometer lång och ligger 250 meter över havet. Fox-glaciären är 13 kilometer lång och ligger lite högre med sina 2 750 meter över havet. Som jämförelse är Mount Tasman, Nya Zeelands största glaciär, 29 kilometer lång och ligger mer än 3 000 meter över havet. Man kan inte längre se Franz Josef från staden, så man är tvungen att köra in i den närbelägna dalen för att se den karakteristiska turkosvita strömmen av is som flyter från de högt belägna snöreservoarerna, så kallade "névés". Av alla tillgängliga glaciärer i Nya Zeeland är Franz Josef den absolut brantaste och snabbast växande glaciären. Den har vuxit sig större och längre sedan 1893. Men från mitten av 1950-talet och fram till mitten av 1980-talet var den dock på tillbakagång – ett öde som i dag delas av många glaciärer i Nya Zeeland.

Den mer spektakulära Fox-glaciären, där vi landade efter en halvtimmes flygtur, är idealisk för diverse trekkingturer. Man kan samtidigt passa på och bestiga det 1 337 meter höga berget Mount Fox som ligger i ett vackert subtropiskt område med skogar och skogs-sjöar. Vi började direkt göra snöbollar och uppförde oss som om det var första gången vi såg snö. Det nygifta japanska paret som också var med på turen, var knappast lika ivriga och barnsliga som vi. Men vi får väl skylla på den tunna luften!

Närbild av Fox-glaciären med den karakteristiska turkosvita färgen.

ya Zeeland

Turkos is

Även om det här självklart inte var första gången som vi såg snö och istappar var det ändå något nytt och annorlunda jämfört till exempel med de franska alperna. Det här var de nyzeeländska alperna, och själva ljuset och utsikten var något helt annat. Isen var också annorlunda jämfört med den is som vi är vana vid hemma. Den här var nämligen turkosvit. Glaciärisen är vit på utsidan och turkos på insidan. Piloten berättade att den räfflade strukturen i istapparna som vi såg på vägen upp, beror på att glaciären är i konstant rörelse. Isens centrum flyttar sig snabbare än sidorna och därmed uppstår dessa karakteristiska pelare och trappstegsliknande strukturer i glaciären.

Vädret bestämmer storleken

Vädret på Sydön och speciellt i de södra alperna är väldigt skiftande. Det beror framför

allt på de nordvästra vindarna från Tasmanska havet. Den omväxlande väderleken fick jag känna av den andra gången jag var i Franz Josef, när vi fick vänta i fem timmar på att komma upp på Fox-glaciären – en väntan som dock var förgäves. Turen inställdes till slut på grund av tät dimma och dålig sikt. Vädret är också orsaken till att glaciärer befinner sig i ständig rörelse. Beroende på hur mycket snö som faller på toppen antingen växer eller krymper glaciärerna. Glaciärerna växer när snön i de många "névés" samlas snabbare än den hinner smälta, och glaciärerna krymper när snön börjar smälta och isvattnet till sist rinner ut i en av de många åar och sjöar som existerar naturligt i ett glaciärlandskap.

Nere på marken igen

Westland National Park är helt enkelt ett kontrasternas landskap – från frodiga skogar och

spiegelblanka sjöar till de vilda och dynamiska glaciärerna. Dessutom finns ett rikt djur- och växtliv på de många bergssluttningarna. Man kan bland annat se den nyzeeländska edelweissen, och har man tur kan man få se en glimt av den sällsynta grå kiwifågeln. När vi var tillbaka på marken igen och hade fått oss en kopp kaffe blev vi snabbt överens om att vi hade kunnat stanna ett par extra dagar i den lilla glaciärstaden. ■

Vi presenterar

Frilansjournalisten Barbara Krarup Hansen har bott och gjort flera rundresor i Nya Zeeland. Hon är fil kand i medievetenskap, journalistik och kommunikation.

Fox glaciären är också fascinerande nere vid floden.

Australiska upptäcktsresande är i stort sett okända utanför Australien, men deras namn lever i dag vidare över hela kontinenten.

Utforskandet av Aust

Text och foto: Lars Jensen

Det är inte många personer utanför Australien som kan nämna någon australisk upptäcktsresande. Inte för att de inte finns, och inte för att viljan att kasta sig ut i ödemarken saknades, utan för att det endast fanns väldigt lite av det som de europeiska australierna letade efter.

De första bosättningarna låg som isolerade enklaver vid kusten, och den första upptäcktsresanden, Matthew Flinders, seglade också runt längs den australiska kusten i stället för att försöka tränga sig in i landet. Målet var att hitta stora floder som ringlade in i landets inre och kanske till och med hade sitt ursprung i ett stort inländskt hav. Han sökte bland annat i Spencer Gulf utanför South Australias kust där havet skär in långt mot norr. Det är därför det i South Australia finns många ortnamn och andra namn i vilka namnet Flinders ingår – Flinders Ranges och Flinders University. Även i övriga Australien har Flinders lämnat avtryck: Flinders St. och Flinders Station i Melbourne, och utanför statsbiblioteket på Macquarie St. i Sydney står en staty av Flinders och – inte att förglömma – av Trim, hans katt. Den stackars Flinders upptäckte inte det som inte heller fanns att upptäcka, men kartlade dock den australiska kusten hela vägen runt kontinenten, något som skulle göra honom berömd. På vägen hem med sina kartor stannade han till vid Mauritius där han genast blev fångslad. Mauritius var franskt, och krig hade utbrutit mellan England och Frankrike. Det kostade Flinders sju år i fångenskap och hans hälsa. Flinders dog kort efter sin försenade ankomst till England år 1814.

Landet får namn

Upptäcktsresorna in i landet kom igång väldigt långsamt. Det var först 1813 – 25 år efter grundandet av den första brittiska kolonin vid Sydney Cove – som tre upptäcktsresande, Blax-

land, Lawson och Wentworth, lyckades korsa Blue Mountains, bara 100 kilometer väster om Sydney. Namnen på dessa tre återfinns i dag i namn på olika småstäder häruppe. En annan tidig expedition drog söderut under ledning av Hume och han har gett namn till den stora väg som i dag förbinder Sydney och Melbourne. Bägge städerna är för övrigt uppkallade efter brittiska ministrar.

På andra ställen behöll man de aboriginska ortnamnen, ironiskt nog i samma andetag som man tog landet från aboriginerna. Wagga Wagga, Yarra-floden i Melbourne och Toowoomba i Queensland är exempel på aboriginska namn. Språkförbistringen mellan européer och aboriginer ledde ibland till komiska missförstånd. När en civiliserad britt till exempel hövligt frågade efter ställets namn, visade det sig långt senare att svaret inte var ett ortnamn utan i stället betydde "jag förstår inte" på det lokala aboriginspråket.

Hopplös jakt på inländskt hav

Den viktigaste fasen i den australiska upptäcktsresandehistorien är perioden från 1820-talet och fram till omkring år 1850. Det var under den här perioden som försöket att hitta ett grönt och bördigt inre gjordes – och misslyckades. Charles Sturt bedriver illustrerar på ett lysande sätt det hopplösa projektet. Han kom till Sydney 1826 och lämnade besviken landet 1853 efter tre expeditioner ut i ödemarken. Australien var en fjärran belägen utpost, och erbjöd inga lysande karriärmöjligheter för officerare. Man kunde dock göra sitt imperiala mandomsprov i vildmarken och uppnå berömmelse om man bara blev den som öppnade landet för en storstilad kolonisering. Efter bara två år i Sydney drog Sturt därefter ut för att leta efter kontinentens gröna inre och dess inländska hav.

Första expeditionen tog honom till nuvarande Bourke i det nordvästra hörnet av

New South Wales. (Bourke har för övrigt fått sitt namn efter guvernör Bourke precis som Bourke St. i Melbournes centrum.) Här gav han upp planerna på att fortsätta på grund av vattenbrist. Men han var dock övertygad om att havet låg därute. Vatten fann han i gengäld massor av på sin andra expedition till floden Murrumbidgee som redan hade upptäckts. Den floden följde han i hopp om att den skulle löpa ut i det förmodade inländska havet. Längre ner stötte han på en annan och större flod som fick namnet Murray, men den tog honom inte in i landet eftersom Murray utmynnar i sjön Alexandrina söder om Adelaide. Det kunde ha varit en viktig upptäckt, för då skulle man ju kunna nå landets sydöstra inre delar via den här floden. Men ännu en gång segrade den australiska naturen över de europeiska australiernas önskedrömmar. Man kan nämligen inte ta sig i båt från sjön ut i havet eftersom det ligger några sandbankar i vägen. För att kunna komma ut på öppet hav hade Sturt alltså varit tvungen att dra båten över dessa sandbankar.

Sturt på Victoria Square i Adelaide.

aliens inre

Inte vatten utan öken

Sturts sista expedition gick direkt mot Australiens inre. På en ett och ett halvt år lång expedition begav han sig 1844 från Adelaide mot Australiens centrum med sina män, hästar och får – och en båt att segla med på det inländska havet. Återigen ställdes Sturt inför den australiska naturens kalla fakta. Först strandade han några hundratals kilometer norr om Broken Hill i sex månader – under den varmaste perioden – medan expeditionen väntade på att regnet skulle bryta torkan. Därefter fortsatte man in i en tröstlös stenöken, i dag Sturt Stony Desert, varefter man nådde fram till Simpson Desert där uppemot 50 meter höga vandrande sanddyner ligger över hundratals kilometer – och som faktiskt böljar likt ett inländskt hav av sand. Terrängen var helt oframkomlig och Sturt vände hemåt till Adelaide som en knäckt man – på en bår spänd efter sin häst. Han levde sina sista 16 år i England, men förblev fram till sin död övertygad om att havet fanns därute – om han bara hade fortsatt lite längre... Sturt har bland annat gett namn åt ett universitet, två blommor (Desert Pea och ökenrosen), och i Adelaide står en staty på Victoria Square där den stackars Sturt förgäves tittar efter det inländska hav som han aldrig fick uppleva. ■

Vi presenterar

Lars Jensen är kulturforskare vid Roskilde Universitetscenter och har skrivit en doktorsavhandling om de australiska upptäcktsresandena. Han har flera gånger vistats i Australien som turist, student och forskare. Har skrivit "Turen går till Australien" och varit rådgivare för "Rejsen runt i Australien".

Depot Glen, var Sturt väntade på regn i sex månader. J.P. syftar till James Pool, Sturts andremän som dog av skörbjugg.

Gillar du extremcykling kan Australien och Nya Zeeland erbjuda massor av möjligheter för dig som är ute efter både fysiska och mentala utmaningar.

Text: Kim Lindberg
Foto: Mark Watson

Det började år 2000 när jag planerade att åka på en längre cykelsemester. Jag funderade på Australien, men bestämde mig i stället för att resa till Nya Zeeland eftersom cykelavståndet där trots allt är mer överkomliga än i Australien. Så år 2000 blev det sex veckors cykelsemester på de två öarna.

Drömmar kan vara en drivkraft i livet, men det kan ändå vara långt från tanke till handling. Den här cykelsemestern i Nya Zeeland kommer jag alltid att minnas som något speciellt och tänka tillbaka på med glädje. Det är ingen tillfällighet att Nya Zeeland kallas ett paradiset för cyklister. Det var också i Nya Zeeland som jag fick inspiration och motivation att delta i Crocodile Trophy – världens hårdaste och längsta mountainbike-lopp – som går genom den australiska vildmarken. Jag bestämde mig då för att ge mig själv en både rolig och spännande utmaning.

Jag har tidigare deltagit i Själland Runt på cykel, men hade ingen erfarenhet av cykel-lopp på mountainbike. De efterföljande tolv månaderna ägnade jag åt att bygga upp en bra grundform, och som en extra motivation investerade jag i en ny cykel. Det var med spänning i kroppen som jag i augusti 2002 åkte till Australien, närmare bestämt till Cairns där jag tillbringade en vecka för att komma över jetlag och vänja mig vid värmen.

Crocodile Trophy

Den 10-22 september 2002 var det så dags i norra Queensland med start i Mareeba och mål i Kuranda. Det krävande cykelloppet är indelat i tolv etapper fördelade på en sträcka av 1 550 kilometer. Det är ett lopp som kräver god fysik, men som också ställer krav på psyket. Utan en stor portion viljestyrka klarar man inte loppet, och det kommer perioder när man måste tänka

positivt för att klara av att ta sig fram på de ibland oframkomliga vägarna.

Etapperna var på 85-194 kilometer. Men min erfarenhet är att det inte nödvändigtvis är etappens längd som är avgörande för hur hård dagen upplevs. Min hårdaste etapp var alltså en av de kortaste, och det berodde på min begränsade erfarenhet av att cykla på ett underlag som jag skulle vilja likna vid kvicksand. Jag hade verkliga problem med att hitta rytmen. Om det kom en sträcka utan kvicksand, bestod underlaget i stället av "corrugations" (räfflade sandvågor) vilka påminde om en puckelpist med små kullar på 15-25 cm med 5-10 centimeters mellanrum. Att säga att jag blev öm i både baken och armarna är alltså ingen överdrift.

Allt eftersom dagarna gick tog vi oss allt längre bort från civilisationen. Efter en dagsetapp kunde man ta en dusch i vatten som hämtades från ett vattendrag. Därefter skulle tältet sättas upp och cykeln göras i ordning inför nästa dag innan vi var klara för att äta middag. Efter en dag på cykel var hungern stor, och det gällde att äta ett par extra portioner även om man började känna sig mätt. Nästa dag skulle kroppen ha behov av alla de proteiner som vi hade lyckats få i oss.

Det fanns bra dagar när jag kände att jag hade krafter för att hänga med i själva cykelloppet, och så fanns det mindre bra perioder under etapperna när det bara handlade om att överleva. De riktigt bra dagarna var koncentrationen och alla tankar fokuserade på själva cyklingen, det vill säga att hålla rätt spår, hitta en bra rytm i pedalerna och hela tiden vara redo att byta växel och undvika hinder i form av sten och lös sand. Psyket och viljestyrkan testades först när det dök upp mindre kriser längs vägen och det var i de sammanhangen som de personliga gränserna flyttades fram.

Den näst sista etappen gick genom regnskogen. Efter tio dagar med konstant smak av

till snöklädda bergspass

damm och sand var det en obeskrivlig upplevelse att få bruk för alla sinnen och samtidigt veta att drömmen om att genomföra Crocodile Trophy nu fanns inom räckhåll. Den dagen kom värmen inifrån.

Vi var 59 deltagare som kom till start i Crocodile Trophy 2002. 36 genomförde loppet, däribland alla de tre deltagarna från Danmark.

Allt på en dag

Efter cykelloppet i Australien och lite avkoppling i Cairns och Sydney åkte jag till Nya Zeeland där jag avslutade mitt 3 000 kilometer långa cykeläventyr. Och efter ännu en tur runt på Sydön vet jag helt säkert: det finns helt enkelt inget som slår en cykelsemester i Nya Zeeland.

Om man tar reda på väderutsikterna inför nästa dag är det mest tillförlitliga beskedet: four seasons. Det beskriver väldigt väl de upplevelser som landet erbjuder. Kontrasterna är helt fan-

tastiska. Jag har på cykel blivit serverad visuella underverk och har samtidigt fått ordentliga smakprov av den vackra naturen. Stigningarna, de ömmande musklerna, nedförsbackarna där cykeln sköter jobbet, medvind, sidvind och motvind, sol, regn och snö, värme och kyla. Nya Zeeland har allt – och det ibland på en och samma dag.

Redan 2000 blev jag väldigt fascinerad av stigningarna och det var också bergen som lockade när jag kom tillbaka igen. På avstånd liknar bergen stora mullvadshögar där jag i jämförelse är ett litet sandkorn. När jag börjar längst ner verkar det ofta helt omöjligt att nå toppen. Samlar jag tankarna runt den fantastiska känsla som det är att stå på toppen, njuta av synen och veta att det är med hjälp av vilja och egna krafter som jag lyckats ta mig hit, ja då uppfylls jag snabbt av glädje och känner mig som en lycklig fågel på äventyr.

Extrema kontraster

Det var ett fantastiskt cykeläventyr som jag fick uppleva 2002. Från 40 graders värme i Australien till 70 kilometer i regn och 10 kilometer med snöoväder i det sista bergspasset i Nya Zeeland. Efter en sån här semester verkar vardagens små bekymmer inte längre existera.

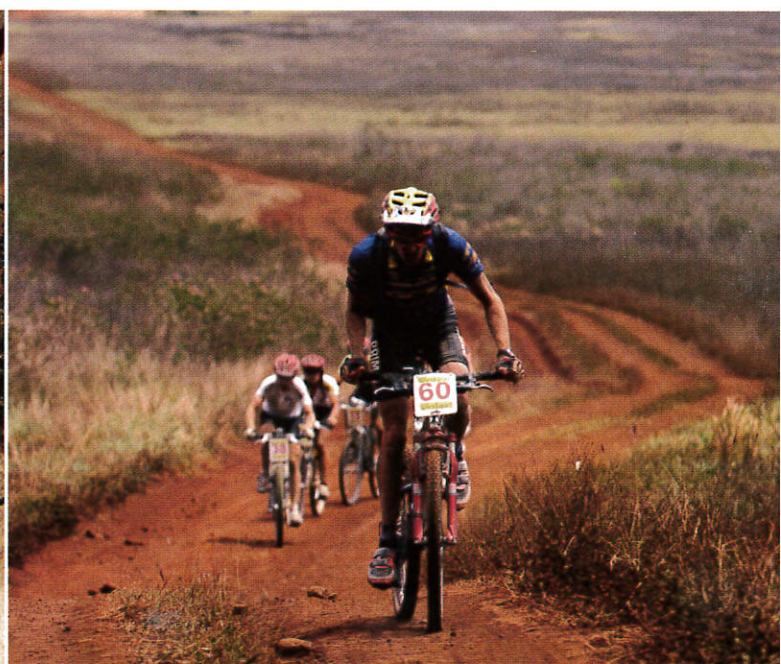
Kanske ses vi på cykel i Nya Zeeland eller i Crocodile Trophy? ■

Info

Nästa Crocodile Trophy går av stapeln den 21/10-2/11 2003.

Läs mer på:

www.crocodile-trophy.com

Man versus Nature

Världens torraste kontinent och äldsta jordar kan ibland få en att tro att man står på en annan planet ute i Outback Australia. Men stillheten och jungfruligheten när man tittar ut över det ändlösa beteslandskapet är delvis ett bedrägligt sken. Eld, såg, yxa och plog plus introduktion av djur som kaniner, får och kor har dramatiskt omdanat landskapet i riktning mot öken och halvöken.

Naturen slår tillbaka med kraft. Ett exempel är vetebältet i västra och södra Australien som uppodlats på mark som tidigare täcktes av eukalyptusvegetation. Eftersom avdunstningen är tusenfalt större än nederbörden håller en stor del på att bli saltöken, då salt från gamla havsbottnar tränger upp till ytan.

En motsvarande ökenspridning äger rum i nästa zon inåt landet, vilken kallas mulgabältet efter de accacia-arter som dominerar landskapet. Här är det för torrt att odla men introducerade djur som kor, får, kaniner, hästar, åsnor och kameler har hållits i antal som vida överstiger vegetationens bärförmåga. Detta har varit möjligt tack vare borrade vattentäkter av fossilt grundvatten. Effekten har blivit en starkt reducerad vegetation liknande Afrikas sahelzon.

Aboriginernas system av stabilt och lågintensivt utnyttjande av landskapet med kontrollerad eld för att förbättra jakt och bete har fått ge vika för de system som de europeiska invandrarna i god tro förde med sig. Man räknar med att upp emot 70 % av kontinentens yta påverkats drastiskt negativt av den europeiska markanvändningen. Massvis av god jord har spolats ner i flodbäddar och vidare ut i havet. Men ironiskt nog har omvandlingen till stäpp och halvöken även kommit att gynna vissa av djurlivets urinnevånare, nämligen nationalsymbolen kängurun. På stora områden har kängurur blivit en plåga för farmarna och det skjuts årligen 3-4 miljoner av dem. Köttet är mycket läckert och hälsosamt och en rad fördomar mot att äta känguru håller på att försvinna. En positiv utveckling då det är mycket bättre att utnyttja inhemska djurslag istället för tungfotade kor som köttproducenter.

Allt är sålunda inte negativt och stora ansträngningar har gjorts och görs för att skydda Australiens kvarvarande naturrikedomar från exploatering. Ett toppmodernt system av nationalparker och reservat täcker mer än 7,5 % av landytan och därtill kommer omfattande marina reservat. Australien och Nya Zeeland är bland de världsledande nationerna numera i förmåga att rätta till mänskliga miljömisstag. Man lär sig av sina misstag, heter det. En organisation som betytt mycket för miljöforskningen i världen är CISRO (Commonwealth Science and Industry Research Organization), vilka är särskilt starka på biologisk forskning.

Förhoppningen bör vara att vi börjar använda vår kunskap om naturen och arbeta med naturen, istället för en konstlad motsatsrelation – man versus nature – där ingen blir vinnare.

MyPlanet